

rent slechts dankbaar zijn voor zijn groote voorzichtigheid, die hem enerzijds tegen de zonde van het gedachteloos wégloopen uit, anderzijds tegen de even groote zonde van het gedachteloos mééloopen in de rij der regelmaat en der onder de broederen vigeerende traditie heeft doen en leeren waken.

Niettemin schijnt die voorzichtigheid ter conferentie als haar tegendeel te zijn aangemerkt en veroordeeld. Ik zeg: „schijnt”; want ter vergadering was ik niet aanwezig, ik ben dus op het persverslag aangewezen. Hiernaan uitdrukkelijk herinnerende, voeg ik er aan toe, dat dit verslag onder de mensen komt, en daarom de aandacht verdient, zelfs al zou het niet geheel volledig of puntig zijn in het weergeven van wat gezegd is.

Volgens dit verslag dan heeft Prof. Dr H. H. Kuyper beweerd, dat er „tegenwoordig” „een strooming is”, die „wat de kerk aller eeuwen als vaststaand heeft beleiden”, „weer op losse schroeven zetten” wil.

Nu is het al weer jammer, dat hier niet gepraeciseerd wordt. Want aan welke „strooming” dacht de debater? Soms aan die, welke onder voorgang van twee hoogleraren der V.U., en met medewerking van den ter zelfder conferentie hooggeprezen Prof. Bohatec uit Weenen, een nieuw tijdschrift uitgeeft: „Philosophia Reformata”? Ik heb een oogenblik aan deze mogelijkheid gedacht, omdat deze „strooming” inderdaad met grooten nadruk er telkens op wijst, dat er niet alleen in de middeleeuwsche theologie, maar ook in die der patristische periode („kerkvaders”) zeer veel onverteerde resten van heidensche filosofie aanwezig zijn, die niet nalaten, het denken ook der oudste vaders herhaaldelijk ten kwade te beïnvloeden. Niet onmogelijk, dat Prof. Kuyper aan die „strooming” gedacht heeft, en dat Ds den Houting in zijn repliek ook háár woordvoerders op het oog had, toen hij — ter snede — opmerkte, dat door sommige debaters was geduïd „op menschen, hier niet aanwezig en die zich dus niet konden verdedigen”. Dat ik aan deze mogelijkheid gedacht heb, is te begrijpen; ik weet van nabij, dat er wel eens geklaagd wordt, dat critiek b.v. op Augustinus, en de aanwijzing van heidensche invloeden in diens denken, de eenheid der christelijke kerk stuk maakt, de leiding van den Heiligen Geest miskent en de catholiciteit van het christendom prijsgeeft.

Rekenende met de mogelijkheid, dat dus de eene hoogleraar der V.U. hier in dezen tegen den anderen opponeert, wil ik, als belangstellende, gaarne verklaren, dat ik op dit punt het alsdan tegen deze „strooming” en haar „leiding” ingebrachte bezwaar allerminst deel, en het betreurt, dat zóó voor het forum van het volk (dagbladpers) over hun arbeid gesproken is, indien althans mijn onderstelling, dat de factische critiek, op hen uitgebracht, ook ter predikantenconferentie het woord nam, juist is.

Want al heb ik het niet prettige vermoeden, dat ik tegen bepaalde meeningen van de woordvoerders der hier bedoelde „strooming” op den duur bezwaar zal moeten inbrengen, en al kan ik op bepaalde punten nu reeds me niet ontworstelen aan den indruk, dat zij hier en daar een enkele concrete meening zullen moeten herzien, toch heeft dit mijn gevoelen niets te maken met de hierboven weergegeven klacht van Prof. Dr H. H. Kuyper. Ik geef aan de hier bedoelde hoogleraren (Vollenhoven, Dooyeweerd) volkomen gelijk, als ze de invloeden van heidensche op christelijk denken niet alleen constateeren — wat al vóór hen lang gedaan is, maar dan niet steeds in even serieuze of gelijke praeciseering — doch ook in concrete gevallen precies trachten aan te wijzen. Ook daarbij kunnen zij zich vergissen; wie kan dat niet? Maar ik zie niet in, waarom geen alarm geblazen worden moet, als b.v. wijlen Prof. Dr T. Hoekstra neoplatonistische momenten in Augustinus' denken constateert, en waarom het wel gebeuren moet, indien genoemde collega's zeggen: daar en daar zit b.v. de kneep, en ginds ook. Begaan ze fouten, of slaan ze wellustig door, een „kop van Jut” makende van een uit het vaderlijk mausoleum gehaalden schedel, dan wijze men die fouten concreet aan. Maar men make geen stemming door in het algemeene hangen blijvende qualificaties. Want dát het denken der „kerkvaders” met onverteerde brokken heidensche filosofie werkt, dát ziet iedereen, die gereformeerd is en voorts die „vaders” léést.

En of men, dit constateerende, de catholiciteit van het christendom praktisch loochent? Geen sprake van! De kerk is, gelukkig, niet vastgelegd in de eerste eeuwen. Zij is vastgelegd in de Schriften; maar in het verstaan daarvan heeft God ons niet gebonden aan kerkvaders, die trouwens onderling zeer vaak van meening verschillen. En het doet wel wat vreemd aan, dat een predikantenconferentie extra gewaarschuwd wordt om toch de binding aan de „VADERS” en aan hedendaagsche bewéerde ZONEN vast te houden, terwijl de hoogleraar, die de waarschuwing komt doen, nog steeds een debat ontgaat over de binding aan de SCHRIFTEN, als allereerste conditie voor de toekenning van het praedicaat „calvinist”, „gereformeerd”, of „oecumenisch christen”. En zulks, terwijl de belijdenis zelf — naar Ds den Houting terecht in herinnering gebracht heeft — de binding aan de „VADERS” ondergeschikt maakt aan den band aan de „SCHRIFTEN”.

In zoverre is dan ook deze discussie weer een der symptomen van den onvasten gang van ons tegenwoordige kerkelijke leven. Komt er een predikant, die — o zoo voorzichtig — de vraag stelt, of niet JUIST OP GROND van de SCHRIFT (de ambtsgedachte, Christus' koningschap) en in overeenstemming met de belijdenis op een bepaald punt een bestaande practijk misschien herziening noodig heeft, dan wordt alarm geroepen.

Maar wordt van andere zijde tegen hen, die in dezen alarm bliezen, het bezwaar ingebracht, dat zij de binding aan de Schriften en aan (alle mogelijke) belijdenissen bij elkaar practisch helpen bagatelliseeren in een valsche titels vergevend congres, en in een valsche eenheid pretendeerende Calvin-herdenking, dan wordt een debat dáárover ontgaan en ach en wee geroepen over wie de vraag durft stellen. Verheffend kan ik dat niet vinden. En broederlijk evenmin. En reformeerd ook niet. Want om te weten, of ik in de kerk dan wel in de secte sta, heb ik niet de koppen te tellen, doch naar de binding aan de Schrift te onderzoeken.

Volgende week een slot-opmerking.

K. S.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

In het schemerdonker.

In verband met het vorige artikel in deze rubriek kreeg ik onderstaand schrijven.

Om het gewicht der zaak, waarover het hier gaat, en omdat er allicht velen zijn, die er evenzoo voorstaan, neem ik dezen brief in z'n geheel op.

Domine! ik kom eens even met u praten. Met belangstelling lees ik de laatste weken uw artikelen in „De Reformatie”. Vooral dat van 17 April.

Wat praat u toch makkelijk over die dingen. U zegt het zoo heel anders dan mij geleerd is. M'n vroegere leeraar zei: droefheid over onze zonden; een ernstige begeerte om God te gehoorzamen; — als deze dingen bij u gevonden worden moogt ge belijdenis des geloofs afleggen. Tien jaar geleden heb ik dat dan ook gedaan, omdat ik meende eenigszins aan de gestelde eischen te voldoen. En hoever ben ik nu...?

Ik heb een vrouw met vier kinderen; ze zijn alle gedoopt. Elk jaar krijg ik huisbezoek. En elken keer vragen de ouderlingen: hoe staat het broeder? Merk je al dat je vordert? En telkens moet ik zeggen: ik heb het nooit geweten en ik weet het nog niet. Den laatsten keer vroeg één der ouderlingen of ik geloofde, dat Jezus Christus is de Zaligmaker van zondaren. Natuurlijk zei ik: ja! „Welnu”, ging hij voort, „waarom dan niet van dien zondaar, die v. D... heet?” Die vraag ontroerde me. Ik wist niet wat ik zeggen moest. En nu komt u, maanden later — ik was het haast al weer vergeten — hetzelfde vertellen. Neem Christus aan; geloof eenvoudig, dat Hij ook voor u betaalde. Maar is het zoo onnoozel eenvoudig, domine?

„Sprak er zoeven met mijn vrouw over. Die is geloof ik verder dan ik. Dat komt misschien, omdat ze eenvoudiger is. Bij mij is 't schemerdonker. Zoo graag zou ik 't licht zien. En bij dat heldere licht werken. En een levend en krachtig getuige zijn van Christus. En met 't oog op mijn kinderen en met oog op hen, met wie ik telkens in aanraking kom, zou ik zoo graag zeker weten willen of ook mij een plaats berid is. 't Lijkt me zóó'n prachtig leven. En zoo Gode-verheerlijkend. Vaak ontmoet ik een broeder, die in 't klare licht wandelt. Dat is om jaloersch op te worden. En wat een kracht ontwikkelt die man, die evengoed tot de eenvoudigen behoort.

Bidden! zeggen de ouderlingen. Niet egoïstisch, maar voor allen nood der Christenheid; voor heel Gods wereld en voor al Gods menschen! En ze hebben schoon gelijk! Maar wat komt er van terecht! Bitter weinig.

Geloof in Christus zeggen ze; en u zegt het ook. Maar gaat dat zoo maar?

En intusschen: het blijft tot heden schemerdonker. En schuifelfend met de voeten en met de handen tastend loop ik langzaam verder. In den vicieuzen cirkel verder. Tien jaar geleden was ik even ver, zoo niet verder. En 't moest zijn: krachtig als een held in 't licht van Gods vriendelijk aangezicht!

Domine! schrijf nog eens over dat onderwerp. Want ik kom er heel veel tegen in den donker.

Daar hebt ge nu een klacht, die ge telkens weer in de gemeente aan alle kanten te hooren krijgt. Wat zullen wij daarop antwoorden?

Eerst dit.

Onze Heiland heeft eens een woord gesproken: „Komt herwaarts tot Mij, allen, die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven”.

En nu staat daar in dit schrijven een man voor mij, zóó vermoeid door vruchteloos zoeken naar licht en rust; zóó beladen met hem bijgebrachte voorstellingen omtrent de voorwaarden, waarop men tot Christus mag komen, dat het zou kunnen schijnen, alsof dit woord van Jezus voor hem persoonlijk gesproken was.

En inderdaad, dat schijnt maar niet zóó, dat is ook werkelijk zoo.

Geliefde broeder, toen de Heiland dit woord sprak, toen zag Hij achter die schare, die daar om Hem heen stond, ook u rondlobben in 1936 in uw dorp. En over de hoofden van die menigte heen, riep Hij het u toe: „Kom tot Mij en Ik zal u rust geven”.

Wat ter wereld zou u kunnen beletten tot Hem te gaan en u aan Hem over te geven en te gelooven, dat Hij u helpen zal, zaligen zal?

Broeder, zegt Christus daar nu bij: „gij vermoeiden en belasten moogt dan eerst tot Mij komen als gij getuigen kunt van droefheid over de zonde en als gij hebt een ernstige begeerte om

God te dienen?” Immers neen; Hij zegt niet anders dan: „die vermoeid en belast zijt”; die behoefte hebt aan, die verlangt naar vrede, vreugde, zaligheid. Geloof dat toch en neem toch Jezus aan als uw Heiland; dan zijt ge er; dan daalt de vrede in uw ziel.

En het is door dien vrede, die vreugde, die droefheid over de zonde en de begeerte om God te dienen, bij u zullen worden geboren. Daar is niets, dat u zou mogen verhinderen, Christus als de uwe aan te nemen.

U schrijft: „domine, wat praat u toch gemakkelijk over die dingen”.

Ik antwoord: aan den eenen kant is dat gemakkelijk, in zoverre als ik ontken, dat het komt tot Christus, het omhelzen van Christus, aan een voorwaarde zou zijn gebonden; aan den anderen kant is het moeilijk, omdat voor den natuurlijke mensch geen ding zoo moeilijk is, als juist de absoluut afzien van alles, wat in hem gevonden wordt.

Maar waar het op aankomt is niet, of het moeilijk of gemakkelijk is, maar of het naar de Schrift is.

En naar de Schrift is het. Altijd is daar de onvoorwaardelijke roep tot allen, die verlossing zoeken, om in Christus te gelooven. Daar is geen andere weg.

Ik zeg u, dat zoolang ge dit niet doet, er van geen toenemen sprake zal kunnen zijn; en het schemerdonker niet op zal klaren. Alléén in den weg des geloofs vindt ge kracht en geestelijke groei; alléén door het geloof zal het licht doorbreken.

En dan zeggen de menschen: „gij moet bidden”.

Uw ouderlingen zeggen: „gij moet bidden, niet egoïstisch, maar voor allen nood der Christenheid, voor heel Gods wereld en voor al Gods menschen”. Natuurlijk moet dat.

Maar als ik het goed begrijp, dan bedoelen u daarmee, dat, als gij maar bidt, God de zekerheid des geloofs u wel geven zal.

Die voorstelling is niet juist.

Wie zoo redeneert, predikt de lijdelijkheid te looven is een daad; een daad, die de Heere van ons vraagt.

Gij moet gelooven nu, op dit oogenblik.

Gij moet daartoe zelf in actie komen. En als gij dan bij uzelf bespeurt allerlei dingen, die u van het geloof willen afrekenen, die u in de geloofsactie belemmeren, dan moogt ge roepen: „Heere, help mij!”

Maar alle bidden om geloof, waarbij ontbreekt de eigen daad, de eigen greep, al zulk bidden is verkeerd en mag niet op verhooring rekenen.

Nog eens, mijn broeder, dat is de weg, de eenige goede weg.

Wandel daarin; weg met alles, wat menschen als een last op de schouders hebben gelegd.

Dan wordt het goed.

Ik bid God, dat Hij u en allen, die zijn als gij, toch de oogen openen moge voor de eenvoudigheid van Zijn Evangelie.

D. v. D.

LITERATUUR EN KUNST

Obsessie.

„Obsessie”, door Lloyd C. Douglas. — J. Philip Kruseman te 's-Gravenhage.

Na de uitvoerige bespreking, die we eenige maanden geleden gaven over „Het groene licht” van Lloyd Douglas, kan de aankondiging van „Obsessie” gevoeglijk korter zijn. Want de problematie mag dan al eenigszins anders zijn dan in het eerstgenoemde boek, de uitwerking lijkt er op als de eene druppel water op de andere. Zóó zelfs, dat het den goedwillenden lezer tot een vermoedens des geestes wordt, deze beide typische producten van Amerikaanschen bodem kort na elkaar te lezen!

Evenals in „Het groene licht” schreef ook in dit boek Dr P. H. Ritter een hooggestemde voorrede. Dit boek moet, aldus Dr Ritter, beschouwd worden als een complement van „Het groene licht”. Behandelde het laatstgenoemde boek het probleem van de collectieve schuld en het collectieve leed, en gaf het het individu den weg aan, hoe zich te verliezen in de gemeenschap, in „Obsessie” is het hoofdmotief blijkbaar tegenovergesteld. Daarin wil de schrijver ons laten zien dat de gemeenschap, in haar dynamische werking, groter kracht geeft aan het individu, en het kanst biedt zich in die gemeenschap wijder uit te bouwen.

De reclame op den omslag van dit boek meldt ons, dat „Het groene licht” sedert zes maanden de meestgelezen roman was in Amerika en Engeland. En Dr Ritter twijfelt er in zijn voorrede niet aan, of de breede scharen van Nederlandsche lezers, die op „Het groene licht” zijn toegesnel, zullen zich haasten onder den ban te komen van deze „bezielende” beklemming.

We weten niet of „Het groene licht” inderdaad in ons land zulk een succes heeft gehad. Het zou

as hard ver-
boeken rangsch-
ken, die verbe-
En zeker, aan-
schoots een pla-
te betwijfelen.
Douglas' boek
loede om zij-
goed was. Die
het is dan ook
noemde boek.
Lloyd Dougla-
ezen roman e-
En het is was
laatste te dank-
in een Neder-
Lloyd Doug-
goed thuis te
het is hier we-
staat, en een z-
plaatsen van t-
makkelijkheid
vermen.

Dokter Hud-
wood-ziekenu-
te lijden. Men
rand van een
sieke toestand
gelegen in zij-
veel verdriet
erfelijk belast
richt haar leze-
met cocktail-d-
ergste kwade
riek, de klein-
cholas Merrick
Wanneer de
gij bij dokter
werk zal neer-
de mededeelin-
brent, de col-
tweede vrouw
het doel, Hele-
stendigen. Sam-
op het goede
Wanneer do-
nissien, aan
zijn buitenverk-
Hij heeft alt-
had dat hem
zou, en daaro-
ech toestel vo-
Dit toestel kan
op het momer-
aan de overzij-
anderen drenk-
rick, de losbol-
stofapparaat.
zijn schuld, de
sons dood.

Deze catastro-
is een omkeer-
Hij besluit om
gedachtenis af-
voort te zetten.
jaren van stud-
even wereldbe-
de man, aan v-
Bij zijn pogi-
Hudsons pers-
nagelaten pap-
Het behulp van
veerster van
veel moeite di-
Het bevat de
theorieën, die
den zin verkla-
menscheit te-
Bobby Merr-
erste lezing, c-
de bezeten m-
hand komen z-
zielende bekke-
gegeven. En B-
vrouwen te ge-
Die theorieën
lijk. Ze vorme-
al gauw duide-
neer, dat men
door anderen
solaut in het
middel falen.
geen ding te v-
profaan toe al-
mystiekighede-
Gallieër, Die l-
De nadruk
riën eigenlijk
een „wetensch-
Nicholas Mer-
cholas de thee-
hij verwonder
Bobby, dat je
weet niet dat
de jonge dokt-
heeft me eenig-
had je het ge-
aanpassing na
reikt had. Hij
geloofde, dat

Hij zegt niet anders
ziet"; die behoefde
de, vreugde, zalig-
toch Jezus aan al-
lan daalt de vrede

die vreugde, dat
begeerte om God
geboren. Daar in
deren, Christus al-

it u toch gemakke-

kant is dat gemak-
en, dat het komst
Christus, aan eenig-
aan den anderen
den natuurlijken
k is, als juist dat
in hem gevonden

s niet, of het moe-
of het naar de

tijd is daar de on-
die verlossing ze-
ven. Daar is geen

niet doet, er van
kunnen zijn; en be-
ren. Alleen in de
cht en geestelijken
zal het licht door

"gij moet bidden
moet bidden, niet
der Christenheid
oor al Gods mee-

, dan bedoelen
God de zekerheid

le lijdelijkheid, de
die de Heere van

it oogenblik
die komen. En al-
i dingen, die u van
e u in de geloof-
ge roepen: "Heere

waarbij ontbrek-
al zulk bidden is
hooring rekenen
de weg, de eenig-

s, wat menschen
ebben gelegd.

en, die zijn als
or de eenvoudighen

D. v. D.

N KUNST

yd C. Douglas. —
Gravenhage.

ug, die we eenig-
st groene licht" van
ondiging van "Ob-
Want de problemen
anders zijn dan in
werking lijkt er op
e andere. Zóó zelfs
tot een vermoeding
typische producten
kort na elkaar te

it" schreef ook in
tooggestemde voor-
Ritter, beschouwd
van "Het groene
ennoemde boek het
schuld en het col-
vidu den weg aan-
neenschap, in "Ob-
tyskbaar tegenover-
ons laten zien dat
namische werking
dividu, en het kana-
ap wijder uit te

van dit boek meldt
dert zes maanden
Amerika en Eng-
in zijn voorrede
van Nederlandsche
it" zijn toegesnel-
ban te komen van
de licht" inderdaad
eft gehad. Het zou

ons hard verwonderen. Dr. Ritter wil Douglas' boeken rangschikken onder de categorie van boeken, die verbeelding willen geven aan een Idee. En zeker, aan het "Hoogere Leven" is hier ruimte een plaats ingeruimd. Maar we wagen het te betwijfelen of hierin nu juist het succes van Douglas' boeken gelegen is. "Het groene licht" boeide om zijn intrige, die werkelijk nieuw en goed was. Die factor missen we in "Obsessie". En het is dan ook wel te begrijpen dat het laatste genoemde boek nu pas vertaald werd, hoewel het Lloyd Douglas' eerste roman was. Hij schreef dezen roman eenige jaren vóór "Het groene licht". En het is waarschijnlijk aan het succes van het laatste te danken, dat het eerste werk thans ook in een Nederlandsche vertaling verscheen.

Lloyd Douglas schijnt, hoewel hij theoloog is, goed thuis te zijn in de medische wereld. Want het is hier weer een dokter, die in het middelpunt staat, en een ziekenhuis is een der voornaamste plaatsen van handeling. Met een verbluffende gemakkelijheid hanteert de schrijver medische vaktermen.

Dokter Hudson, de directeur van het Brightwood-ziekenhuis, begint aan verval van krachten te lijden. Men fluistert elkaar toe dat hij „op de rand van een beroerte" staat. Behalve zijn fysieke toestand is de oorzaak van dat verval ook gelegen in zijn eenige dochter Joyce, die hem veel verdriet berokkent. Joyce, van moederskant erfelijk belast met een drankzuchtigen aanleg, richt haar leven langzaam maar zeker ten gronde met cocktail-drinkende losbollen. En een van de eerste kwade geesten voor Joyce is Bobby Merrick, de kleinzoon van den ouden millionaire Nicholas Merrick.

Wanneer de staf van geneesheeren er voorzichtig bij dokter Hudson op aandringt dat hij het werk zal neerleggen, verbaast hij hen allen door de mededeeling dat hij hertrouwen gaat. Helen Brent, de college-vriendin van Joyce, zal zijn tweede vrouw worden. Hij sluit dit huwelijk met het doel, Helens goeden invloed op Joyce te bevestigen. Samen zullen ze trachten, het meisje op het goede pad te houden.

Wanneer dokter Hudson, kort na deze gebeurtenissen, aan het zwemmen is in het meer van zijn buitenverblijf, verdrikt hij.

Hij heeft altijd een geheimzinnig voor gevoel gehad dat hem bij het zwemmen iets overkomen nu, en daarom staat er in zijn landhuis steeds een toestel voor kunstmatige ademhaling gereed. Dit toestel kan echter zijn leven niet redden, want op het moment van het ongeluk wordt het juist aan de overzijde van het meer gebruikt voor een anderen drenkeling. Die drenkeling is Bobby Merrick, de losbol. Hij wordt gered, dank zij het zuurstofapparaat. En zoo is hij, zij het dan buiten zijn schuld, de oorzaak geworden van dokter Hudsons dood.

Deze catastrofe brengt, zooals te verwachten is, een omkeer in Bobby Merricks leven teweeg. Hij besluit om de schuld aan dokter Hudsons nagelaten af te doen, door diens levenswerk voort te zetten. Merrick wordt „wedergeboren". Nu jaren van studie en opoffering slaagt hij er in, een even wereldberoemd hersenchirurg te worden als de man, aan wien hij het leven te danken heeft.

Bij zijn pogingen om door te dringen in dokter Hudsons persoonlijkheid, vindt hij onder diens nagelaten papieren een dagboek in cijferschrift. Met behulp van een hoofdverpleegster, een vurig vereerder van dokter Hudson, gelukt het hem na veel moeite dit dagboek te ontfijeren.

Het bevat den sleutel van Hudsons bestaan. De theorieën, die er in uiteengezet worden, moeten den zin verklaren van Hudsons aan den nood der menscheit toegewijd leven.

Bobby Merrick en zijn helpster denken na de eerste lezing, dat dokter Hudson door een dwang-idee bezeten moet zijn geweest. Maar langzamerhand komen zij onder den indruk van deze „bezielende beklanning", die het boek zijn titel heeft gegeven. En Bobby Merrick eindigt, met zich gewonnen te geven.

Die theorieën zijn intusschen tamelijk wonderlijk. Ze vormen de essentie van het boek, dat wordt al gauw duidelijk. In hoofdzaak komen ze hier op neer, dat men zijn persoonlijkheid kan uitbouwen door anderen te helpen. Men moet die hulp absoluut in het geheim verrichten, anders zal het middel falen. Maar voor wien er in geloof, zal geen ding te wonderlijk zijn. Het klinkt ons bijna profaan toe als in dit mengelmoe van would-be mystiekheden de naam genoemd wordt van „den Galileër. Die het stelsel ontdekte".

De nadruk wordt er op gelegd dat deze theorieën eigenlijk geen „godsdienst" vormen, maar een „wetenschap". In een gesprek met den ouden Nicholas Merrick zet Bobby dat uiteen. Als Nicholas de theorieën van zijn kleinzoon hoort zegt hij verwonderd: „Ik zou nooit gedacht hebben, Bobby, dat je belang stelde in godsdienst". „Ik weet niet dat ik dat doe, grootvader", antwoordt de jonge dokter. „De persoonlijkheid van Christus heeft me eenigen tijd zeer in beslag genomen. Hier had je het geval, dat iemand een absoluut ideale aanpassing aan zijn Hoogere Persoonlijkheid bereikt had. Hij gaf voor, geen vrees te kennen. Hij geloofde, dat hij alles kon krijgen wat hij wilde,

door er om te vragen. De geschiedenis boezemt me belang in door Christus' stellige verzekering, dat iedereen hetzelfde zou kunnen doen als hij wilde. Nu — als een Christen zijn dat is, ben ik een Christen".

Bobby bereikt intusschen door dezen profijtelijken godsdienst wat hij beoogt. Hij dankt er zijn naam en carrière aan, en slaagt er zelfs in onder invloed van de bezielende obsessie een uitvinding te doen, die hem in de medische wereld roem en eer bezorgt. Het stelsel schijnt echter niet altijd op te gaan, want er vergaan jaren vol moeite, misverstand en teleurstelling eer Bobby Merrick de vrouw van zijn keuze krijgt. Dat dit de jonge, bekoorlijke weduwe van dokter Hudson is, herinnert ons sterk aan het gegeven uit „Het groene licht".

De compositie van dit boek is vrij slap. Lloyd Douglas heeft in zijn roman teveel opgeofferd aan de werkelijkheid, om zijn theorieën kloppend te krijgen. „Het groene licht" is, als roman, boven „Obsessie" te verkiezen. Verder geldt er hetzelfde van, men ontvangt steenen voor brood. En daarom, hoewel Lloyd Douglas een voortreffelijken stijl schrijft, kan dit boek ons nog minder bevredigen dan het voorgaande. „Een getuigenis van wedergeboorte", zooals de schrijver van de voorrede het noemt, kunnen we er niet in zien.

O.-Nijkerk.

G. GILHUIS—SMITSKAMP.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Het Zendingsambt. 1)

III.

8. Onze reformatoren hadden, gelijk wij reeds opmerkten, dit ambt niet noodig, omdat zij aan zendingsarbeid, gelijk wij die kennen, niet dachten. De arbeid tot herstel van de verworden Christelijke Kerk nam al hun tijd, en al hun denkkraft in beslag.

Maar zulks verhinderde toch niet, dat ondanks de theorie, die met hen had afgerekend, de evangelisten toch weder opdoken in de Protestantse Christenheid. Missionairen werden zij genoemd. En dat was geen onjuiste benaming. Maar met evenveel recht had men hen evangelisten kunnen noemen. Want zij werden gekozen en uitgezonden tot denzelfden dienst, waartoe in den eersten tijd de evangelisten afgezonderd en uitgezonden werden, n.l. om het Evangelie te verkondigen, en om onder de heidenen gemeenten te vergaderen.

Die zendelingen, daarover bestaat onder ons geen verschil, werden niet geroepen tot het ambt van een predikant in een bestaande gemeente. Ze werden van dezen uitdrukkelijk onderscheiden. En deze onderscheiding werd volgehouden ook als zij later op het zendingssterrein gemeenten gesticht, en in die gemeenten Doop en Avondmaal bedienend en ouderlingen en diakenen bevestigd hadden. Want als zij daarna terugkwamen in het Vaderland, vanwaar zij waren uitgezonden, dan werd niet betwist hun recht tot het verrichten van wat zij op het zendingssterrein gedaan hadden, maar — tot het verrichten van ambtelijken arbeid in de vaderlandsche Kerk werden zij niet toegelaten, zooals dit wel geschiedt met predikanten uit andere gemeenten.

Van zulke zendelingen hebben de Hervormde Kerken in ons vaderland in de 17e en 18e eeuw zich niet bediend. Maar dit hangt ongetwijfeld ten nauwste samen met de wijze, waarop bij hen de zending aan de orde kwam.

Bij onze vaders is het zendingswerk niet aangevat op grond van het zendingsbevel, en om vanwege de Kerken het zendingswerk afzonderlijk, naar de in Gods Woord daarvoor getrokken lijnen, ter hand te nemen. De aanleiding was dat er zoovele Gereformeerde Christenen op schepen naar Indië gingen, en dat er zooveel waren, die zich daar voor handelsbelangen vestigden. Die menschen moesten hunne geestelijke verzorging hebben. En daarvoor dacht men natuurlijk aan predikanten, niet aan zendelingen. Die menschen waren eenmaal lidmaten van de Geref. Kerken in het vaderland. Zij hadden als zoodanig recht op geestelijke verzorging; en — hunne kinderen hadden als kinderen der gemeente recht op den Doop.

Daar kwam nog bij, dat vóór onze Vaders daar voet aan wal zetten, de Portugeezen in Indië geweest waren, en er den Roomschen godsdienst hadden geplant. Daar viel dus te reformeeren. Die Inlandsche Christenen moesten van de Roomsche dwaalleer gebracht worden tot de zuivere leer en practijk der reformatie. En ook dit behoorde rechtstreeks tot de taak van predikanten; daar zoowel als hier in het vaderland. Predikanten moesten daar dus wezen, voor kerkelijken arbeid, en die konden dan meteen tot zegen zijn voor de heidenen en Mohammedanen, met wie ze daar in aanraking zouden komen. Het pleit zeker voor

het besef, dat onze vaders van hunne zendingsroeping gehad hebben, dat zij bij de uitzending van die predikanten voor kerkelijken arbeid ook gedacht hebben aan de mogelijkheid, en de noodzakelijkheid, dat deze predikanten iets voor de verbreiding van het Evangelie onder de Inlandsche bevolking van Indië zouden doen. Maar waar voor hen de zending bijkomstig was, en de arbeid tot bewaring en sterking van de bestaande Kerk op den voorgrond stond, is het niet te verwonderen, dat zij bij de organisatie van den zendingsarbeid niet gedacht hebben aan andere middelen en organen voor dien arbeid, dan hun in de geïnstitueerde Kerk ten dienste stonden.

En zij kwamen daar te minder toe, omdat zij zich niet vrij bewogen, wegens het nauwe verband met de wereldlijke overheid. De Kerken stelden geen eigen zendingsdienst in; maar zij spoorden de Heeren Bewindhebbers aan om ten aanzien van de geestelijke noodden hunner onderdanen in de verre Gewesten hun plicht te doen. Het ligt voor de hand, dat zij bij deze Heeren zich eenvoudig bepaalden tot wat ook voor hen duidelijk op hunnen weg lag, n.l. dat zij predikanten zonden, die er voor hun personeel op de schepen, en in de factorijen en in het leger moesten wezen, en dat zij niet dachten aan arbeiders speciaal afgezonderd tot den arbeid onder de blinde heidenen.

Toch is het opmerkelijk in dit verband, dat men er in de praktijk toe kwam, en dat het kerkelijk ook werd goedgekeurd, dat voor den arbeid in Indië een soort ambtsdragers werd aangesteld, dat niet dezelfde bevoegdheid als de predikanten had. Het waren de z.g. vermaners of zieken-troosters, die preekten en catechiseerden, en ook den Heiligen Doop bedienen mochten, maar niet het recht hadden tot de bediening van het Avondmaal. Ik wil hiermee niet zeggen, dat zij ook „zendelingen" hebben uitgezonden; maar wel blijkt er uit, dat zij niet stonden op het doctrinaire standpunt, dat wij voor dezen Dienst niet anders ontvangen hebben dan de Dienaren des Woord van onze Kerkenordening. De Classis Amsterdam, in hare vergadering op 21 Nov. 1599, aarzelde niet uit te spreken, dat, daar er geen predikanten voor dat werk te krijgen waren, zij zulk een „vermaner" aanstelden, in de hoop, dat hij de gelegenheid mocht verkrijgen om de menschen aldaar in duisternis zittende in de ware Christelijke religie te onderrichten.

Voorts moeten wij niet voorbijzien, dat ook in Gereformeerde kringen, in en buiten ons vaderland, het instituut van „zendelingen" voor den zendingsarbeid zonder tegenspraak erkend werd, en aanvaard.

De Chr. Geref. Kerken, toen zij haar zendingsroeping aanvaardden, zonden voor dat werk „zendelingen" uit. En dit niet, omdat zij eenvoudig traden in het spoor der genootschaps- of verenigingszending. Neen, welbewust namen zij als Kerken de zendingstaak ter hand. Hare zendelingen werden door de Kerken beroepen en uitgezonden, en in hunne opleiding werd ook door de Kerken voorzien, voor zooveel dit noodig was. Zoo werd in 1851 zending van Gennip door de Prov. Syn. van Noord-Brabant uitgezonden naar China.

De Synode van 1860 benoemde voor de leiding van de zendingszaken een algemeene zendingscommissie, en besloot, dat de „zendelingen" zouden worden onderzocht door de Classis, waaronder ze voor hun vertrek naar de school resorteerden, en daarna als dienaren des Woords bevestigd in de gemeente, waartoe zij behoorden. Ds J. H. Donner van Leiden, de toenmalige zendingsdirecteur, heeft in 1883 het standpunt der Chr. Geref. Kerk inzake de zending aldus gekarakteriseerd: „Onze zending heeft haar ontstaan te danken aan onze Kerk zelve. Alle leden onzer Kerk zijn als zoodanig ledigen der Zending. Onze zendingscommissie is verantwoordelijk aan de Synode, als verleggenwoordigster onzer Kerk. Onze zendeling-leeraren ontvangen dan ook hunne ordening, zending en bezoldiging door en vanwege de Kerk. Zij ontvangen het volle mandaat van leeraar tot prediking des Woords, en de bediening der sacramenten, evenals onze leeraren". (Het Ev. in onze Oost, blz. 171).

In de kerkelijke taal heeten de uitgezonden der Chr. Geref. Kerk tot den zendingsarbeid dus zendelingen, of zendeling-leeraren, en zij worden, hoewel hun de volle bevoegdheid tot bediening van Woord en Sacramenten wordt toegekend, van de predikanten in de bestaande Kerken onderscheiden.

En niet alleen bij de toenmalige Christ. Gereformeerden was dit het geval. Bij de Gereformeerden in de Herv. Kerk, die in 1861 de Nederl. Geref. Zendingsvereen. gesticht hebben, gold geen andere opvatting. Het verschil met de andere verenigingen liep wel over de handhaving van de Gereformeerde belijdenis; en over de kwestie of het niet de Kerk was, die als zoodanig het recht en de roeping had om zending te drijven, en zendelingen in het ambt te zetten; maar over het ambt der zendelingen was geen verschil.

Zelfs in de Nederduitsch Ger. Kerken ging men uit van de gedachte, dat er een speciaal ambt voor de zending was. Men dacht er niet aan het

1) Referaat, gehouden op de Predikantenconferentie, 19 Sept. 1935 te Leenwarden.